

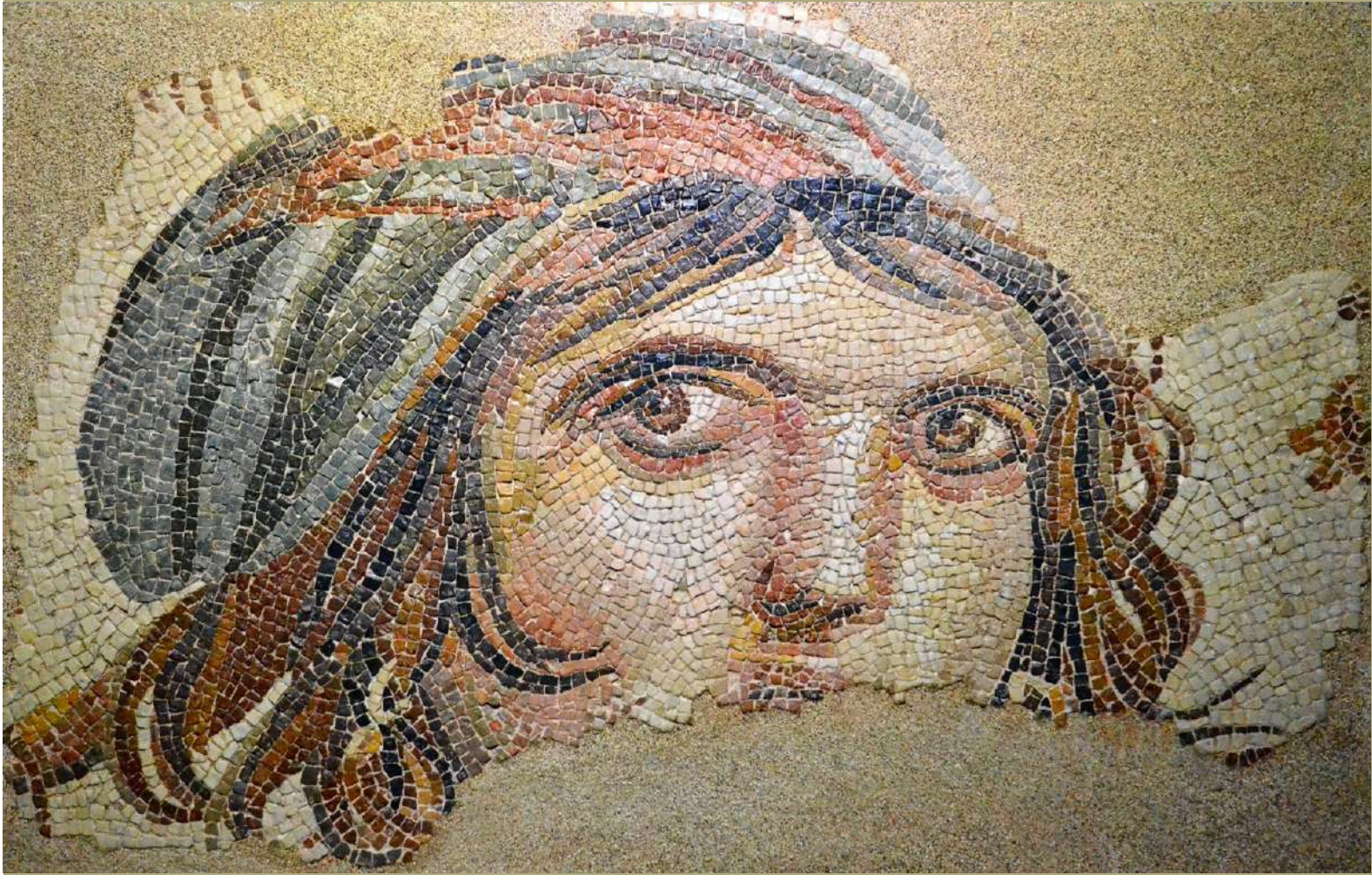
ZEUGMA

I. ULUSLARARASI

MULTİDİSİPLİNER ÇALIŞMALAR KONGRESİ

13-16 Eylül 2018

Gaziantep

TAM METİN KİTABI

Cilt-1

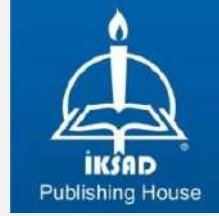
Editörler

Dr. Ebru Gamze IŞIKSAÇAN

Dr. Esra MANKAN

ISBN 978-605-7510-60-0

KONGRE TAM METİN KİTABI

ZEUGMA I. ULUSLARARASI MULTİDİSİPLİNER ÇALIŞMALAR KONGRESİ 13-16 Eylül 2018 Gaziantep

Editörler

Dr. Ebru Gamze İŞIKSAÇAN
Dr. Esra MANKAN

İKSAD YAYINEVİ®

(TC. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI YAYINEVİ RUHSAT NUMARASI: 2014/31220)
TÜRKİYE

TR: +90 342 606 06 75 USA: +1 631 685 0 853

E-mail: info@iksad.com

www.iksad.org.tr www.iksadkongre.org

Dr. Ebru Gamze İŞIKSAÇAN - İstanbul Medipol Üniversitesi

Cilt -1

Bu kitabın tüm hakları İKSAD Yayınevi'ne aittir.
Yazarlar etik ve hukuki olarak eserlerinden sorumludurlar.

Iksad Publications - 2018©

Yayın Tarihi: 11.10.2018

ISBN – 978-605-7510-60-0

KONYA SİLLE TARİHİ YERLEŞKESİNİN BİRLİKTE YAŞAMA KÜLTÜRÜ VE AÇIK MEDENİYET KAVRAMLARI BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

Melike Sıla ACAR¹, Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KORUMAZ², Arş.Gör. Dr.Armağan Saadet GÜLEÇ KORUMAZ², Rümeysa TUNA³

¹İbn Haldun Üniversitesi, Yüksek Lisans Öğrencisi, Konya / Türkiye

²Konya Teknik Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fak., Mimarlık Bölümü, Konya / Türkiye

³Konya Teknik Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fak., Yüksek Lisans Öğrencisi Konya / Türkiye

msilaacar@gmail.com, mkorumaz@selcuk.edu.tr, gulec.armagan@gmail.com, rumeysa_tunarch@hotmail.com

ÖZET

Konya'nın kuzeybatısında yer alan ve bilinen tarihi MÖ.8.yy'a kadar uzanan Sille yerleşkesi, Anadolu coğrafyasındaki önemli dini ve ticari merkezlerden biridir. Geçmişten bu yana Frig, Roma, Selçuklu, Osmanlı medeniyetlerine ev sahipliği yapan yerleşkede, zaman içerisinde göç, dini ziyaret, ticaret gibi sebeplerle artan nüfusa paralel olarak kültürel çeşitlilik de artmıştır. Ağırlıklı olarak Rum ve Türklerden oluşan Müslüman, Ortodoks, Maruni ve Süryani nüfusa sahip olan yerleşke, farklı kültür ve medeniyetlerin bir arada yaşadığı, önemli yerleşkelerden birisi olarak göze çarpmaktadır.

Mimari ve kültürel miras göstermektedir ki, Sille'de Türkler ve Rumlar aynı doku içerisinde yüzyıllarca birlikte yaşamış ve ortak ürünler çıkarmışlardır. Fiziksel ve sosyal yapıda inşa edilen ürünler, ortak fikir ve bilinç dünyasına ulaşıldığının önemli göstergeleri olmuştur. Günümüz perspektifinden bakıldığında, mübadele öncesi dönemde Sille'de medeniyetlerin bir arada yitirmeden ve yitirilmeden var olabildiği, birlikte yaşama kültürüne dayalı bir medeniyet modeli olan "Açık Medeniyet" modelinin mevcut olduğu görülmektedir. Çalışma kapsamında Sille'de mimari eserler, mekânsal analizler ve nüfus verileri ışığında açık medeniyetin varlığını gösteren değerlendirmeler yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sille, Açık Medeniyet, Birlikte Yaşama Kültürü

1. GİRİŞ

İnsanlar varoluşunu anlamlandırabilmek, kendini tanımlayabilmek ve yaşamını sürdürebilmek için pek çok zaman bir başkasına ihtiyaç duymaktadır. Kendisi dışındakilerle benzerlik ve farklılıklara sahip olan insan ve insan toplulukları ancak çeşitli sosyal bağlar aracılığı ile ortak yaşam sürebilmektedir. Bu sosyal bağ, İbn Haldun'a göre "asabiyyet" ¹ ile, Durkheim'a göre kolektif bilinç ² kavramı ile açıklanırken bazı sosyologlar tarafından da "group feeling", "esprit de corps", "esprit de clan", "gemeinsinn", "nationalitatsidee", "corporate spirit", "feeling of solidarity", "group

¹ Haldun, I.(1988). Mukaddime.Çev: Süleyman Uludağ, İstanbul: Dergâh Yayınları

² Waters, M., & Cirhinlioğlu, Z. (2008). Modern sosyoloji kuramları. İstanbul Gündoğan Yayınları.

solidarity”, “*group will*”, “*communal spirit*”, “*social cohesion*”, “*martial spirit*”, “*solidarity*”, “*striking power ve social solidarity*” gibi kavramlarla açıklanmıştır.³

Büyük topluluklar içerisinde insanları bir arada tutan bu sosyal bağ, ortak ruh dünyasının oluşumu ile mümkün olmaktadır. En büyük sosyal-beşeri yapılardan biri olan medeniyet sosyal uyum ve ortak ruh çerçevesinde çeşitli değerler üzerine inşa edilmektedir.

Farklı değerler üzerinden inşa edilen farklı medeniyetler aynı zaman dilimi içinde var olabilmekte ve birbirleri ile karşılaşabilmektedir. Medeniyetlerin karşılaşması durumunda hakim medeniyet (güçlü medeniyet) sadece kendisi var olarak diğer medeniyeti yok (asimile) edebileceği gibi, diğer medeniyetten beslenerek ve o medeniyeti besleyerek de varlığını devam ettirebilmektedir. Şentürk'e göre, farklı değerler üzerinden inşa edilen medeniyetlerin bir arada yaşamasının mümkün olması için çok medeniyetli bir dünya düzenine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu anlayış "açık medeniyet" yaklaşımını zorunlu kılmaktadır. "Açık medeniyet, başka medeniyetlere karşı ayırım yapmaksızın sosyal içerme yaklaşımını benimseyen medeniyettir. Açık medeniyet, küresel seviyede sosyal içerme yaklaşımını benimseyen medeniyetsel çoğulculuk ilkesine dayalı bir dünya düzeni öngörür.⁴ Bir diğer deyişle Açık medeniyetler, diğer medeniyetlere hayat hakkı tanıyan ve onlarla barışa dayalı ilişkiler geliştirerek birlikte var olmayı benimseyenlerdir.⁵"

Açık medeniyet modelinde, kapalı medeniyete zıt olarak farklılıklar üstünlük olarak algılanmamakta ve asimilasyona dayalı bir yol benimsenmemektedir. Açık medeniyet modelinin bir örneği olan İslam Medeniyeti, insanların aynı fitrat üzerine aynı öz ile yaratıldığını, tüm insanlığın ortak değerlere sahip olduğunu bildirmektedir. Birlikte yaşama kültürü ve hoşgörü zemini oluşturarak benzerlik ve farklılıklara dengeli bir şekilde yaklaşılmasını teşvik etmektedir.⁶ Aynı mekanı paylaşan insanlar arasındaki en güçlü sosyal bağlardan biri olan komşuluk müessesesi bununla paralel olarak İslam hukukunda özel hükümler ile korunmuştur, “şuf'a hakkı” ve irtifak hakkı” bu hükümlerden bazılarıdır. Şuf'a hakkı; Komşunun satmak istediği malını almada komşusuna öncelik tanımakta “irtifak hakkı” ise, alt-üst komşular arası hak ve sorumlulukları düzenlemektedir.⁷

Birlikte yaşama kültürü ve Açık Medeniyet modelinin Anadolu coğrafyasında en güzel örneğini gösteren yerlerden biri Sille yerleşkesidir. Sille'de halk Müslüman ve gayrimüslim tebaadan oluşmaktadır ve yüzyıllarca, aynı mahalleyi, aynı köyü paylaşmış komşuluk etmiştir. Bilindiği üzere, mübadele öncesi dönemde Sille'de komşuluk ilişkileri ileri seviyededir. Çalışma kapsamında, tarihi Sille yerleşkesi, soyut ve somut kültürel miras unsurları ile birlikte yaşama kültürü ve açık medeniyet bağlamlarında incelenerek sonuçları ortaya konulmuştur.

³ Haldun, I.(1988). Mukaddime.Çev: Süleyman Uludağ, İstanbul: Dergâh Yayınları ,Aktaran: Emiroğlu,F. Ana Hatlarıyla İbn Haldun Düşüncesi Ve Asabiyet Kavamı, Erişim Tarihi: 26.09.2018, <http://www.ilimvemedeniyet.com/ana-hatlariyla-ibn-haldun-dusuncesi-ve-asabiyet-kavrami.html>

⁴ Şentürk, R. (2009). Açık Medeniyet ve Sosyal İçerme. Muhafazakâr Düşünce, (21-22), 41-49.

⁵ Şentürk, R. (2006). Medeniyetler Sosyolojisi: Neden Çok Medeniyetli Bir Dünya Düzeni İçin Yeniden İbn Haldûn? İslam Araştırmaları Dergisi, (Sayı: 16), 89-121.

⁶ Ayrıca Bakınız: O'nun kanıtlarından biri de, gökleri ve yeri yaratması, dillerinizin ve renklerinizin farklı olmasıdır Rum(30/22), Rabbin dileseydi insanları elbette tek bir ümmet yapardı.” (Hûd, 11/118), Ey insanlar! Şüphesiz sizi bir erkek ile bir dişiden yarattık, tanışasınız diye sizi kavim ve kabilelere ayırdık.” (Hucûrât, 49/13).

⁷ Sarıköse, B. (2008). Osmanlı Döneminde Sille Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya

2. BİRLİKTE YAŞAMA KÜLTÜRÜ VE AÇIK MEDENİYET BAĞLAMINDA SİLLE

Sille'de komşuluk ilişkilerinin ileri seviyede olduğu, doğum, cenaze, düğün, bayram gibi günlerde komşuların birbirlerine destek olduğu, hüznü ve sevinci birlikte yaşadığı söylenebilir.⁸ Sille'de ve Anadolu coğrafyasında pek çok yerde görülebileceği üzere gayrimüslim halk Müslüman halkın değerlerine saygı duymuş, Müslüman halk da gayrimüslim kitleyi benimsemiş ve eserlerini sorumluluk bilinci ile korumuştur. Selçuklulardan itibaren mimari yapıların hasar görmesini önlemek için gerekli önlemleri almışlardır. Sille'de bugün dahi Hristiyanlara ait mimari eserlerin bulunması bunun en büyük göstergesidir.⁹

Sille'de zaman içerisinde halk, ortak somut ve soyut kültürel ürünler üretmiştir. Tamamı günümüze kadar ulaşmasa da, günümüze ulaşan ürünler, birlikte yaşamın sağlanması bağlamında incelenmeye değerdir. Müslüman ve gayrimüslim Sille'ye ait kültürel miras farklılık ve benzerlikler bağlamında somut ve soyut kültürel miras başlıkları altında incelenebilir.

1. Somut Kültürel Miras(Yerleşim, Mimari Yapılar)
2. Soyut Kültürel Miras (Ticaret-Zanaat, Dil, Folklor-Kültür)

3.SOMUT KÜLTÜREL MİRAS

3.1.Yerleşim

Konya'nın 8 km kuzeybatısında yamaç üzerine kurulmuş olan Sille, çoğunlukla teras çatı ve düz damlı evlerin oluşturduğu bir silüete sahiptir. Genellikle bir veya iki katlı toprak veya taş malzeme ile inşa edilmiş yapılar bulunmaktadır. Evlerin büyük çoğunluğu avlulu ve bahçelidir. (Görsel 1)

Görsel 1.Günümüz Sille Yerleşkesi (Kişisel Arşiv)

Sadece Müslüman ya da gayrimüslim hanelerin bulunduğu mahalleler az sayıdadır. Ağırlıklı olarak hem Müslim hem gayrimüslim hanelerin birlikte olduğu görülmektedir.1901 yılı Sille hane sayımına göre, bazı mahallelerde Hristiyan ve Müslim hane sayıları aşağıda belirtildiği gibidir.¹⁰

⁸ Kılınçarslan, M. (2009). Sille'de Komşuluk İlişkileri. 5000 Yıllık Kültür Vadisi, (Sayı: 3), 17.

⁹ Küçükdağ, Y., & Arabacı, C. (2016). Selçuklular ve Konya. Konya: Çizgi Kitabevi.

¹⁰ Özönder, H. (1998). Sille: Tarih, kültür, sanat. Konya

	Mahalle Adı	Hane Sayısı	Müslim	Gayrimüslim
1	Ak Mahalle	210	210	-
2	Aşağı	109	98	11
3	Cami-i Kebir	97	59	38
4	Cami-i Cedid	147	145	2
5	Orta Mahalle	128	78	50
6	Mormi	58	52	6
7	Karataş	91	91	-
8	Karhane	153	90	63
9	Pazar	74	31	43
10	Sarıkaya	80	4	76
11	Çeşme-i Kebir	105	18	87
12	Kilise-i Kebir	59	-	59
13	Takkacı	129	15	114
14	Panaye	76	4	72
15	Kervansaray	76	43	33
16	Salahor	85	15	70

Tablo 1: H: 1317, M:1901 yılı Konya Sille Mahallesi'ne ait Hane Sayımı Müslim ve Gayrimüslim Dağılımı¹¹

Tablo 1 de verilen, hane sayımı 1901 yılı sonuçlarına göre söylenebilir ki, Karataş ve Ak Mahalleleri'nde sadece Müslüman nüfus yaşamakta, Kilise-i Kebir Mahallesi'nde sadece Hristiyan nüfus yaşamaktadır. Aşağı, Cami-i Kebir, Cami-i Cedid, Orta Mahalle, Mormi, Karhane, Pazar, Sarıkaya, Çeşme-i Kebir, Takkacı, Panaye, Kervansaray, Salahor mahallelerinde ise hem Müslim hem gayrimüslim haneler bulunmaktadır. Birlikte Sille'yi sahiplenen ve Sillelilik bilinci geliştiren gayrimüslim ve Müslümanlar Sille'nin yaşanılabilir bir yer olması için ellerinden geleni birlikte yerine getirmeye çalışmışlardır. Nitekim hayır sever bir gayrimüslim olan ve 1280/19 Haziran 1863'te Koz Yakası'ndan Tüccar Kozma v. Anastas v. Kozma, yukarıdan aşağıya kadar sokak kaldırımları tamirine 1000 kuruş terekesinden verilmesini vasiyet etmesi buna verilecek örneklerden biridir.¹²

3.2. Mimari Yapılar

3.2.1. Sivil Mimari Yapılar

Sille'de Rum evleri ve Müslüman evleri bazı benzerlik ve farklılıklara sahiptir. Benzerlikler yaygın Sille evi karakterini oluşturmaktadır. Sadece detaylı incelemelerle anlaşıldığı üzere, Sille'de Müslüman ve gayrimüslim evlerde giriş kapıları üzerindeki kabartma süslemelerde ve çıkmayı taşıyan payandalarda farklılıklar bulunmaktadır. Bununla birlikte Sille gayrimüslim evlerinde pencereler daha geniş iken Müslüman evlerinde daha dar olarak şekillenmiştir. Gayrimüslim evlerde

¹¹ Surdirhemi Nahiyesi Arazi Emlak Defteri, Konya İl Özel İdaresi Arşivi, Aktaran: Özönder, H. (1998). Sille: Tarih, kültür, sanat. Konya

¹² Sarıköse, B. (2008). Osmanlı Döneminde Sille Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya

genellikle üst katlar kemerlidir ve açık çıkma tercih edilmiştir. Müslüman evlerde ise aksine ağırlıklı olarak kapalı çıkma bulunmaktadır.

Sille Müslüman ve gayrimüslim hanelerde benzerliklere farklılıklardan daha fazla rastlandığı söylenebilir. Sille yöresinin yerel malzemesi olan Sille taşı yapı karakterinin ana unsurunu oluşturmaktadır. Yer yer yapılarda kerpiç, tuğla ve ahşap da kullanılmıştır. Genellikle Horasan Harcı kullanılmıştır. Sille’de plan şeması da pek çok benzerlik taşımaktadır. Evlerde yaygın olarak iç sofalı ev planı gözlenmiştir.¹³

Görsel 2 . Sille’de bir gayrimüslim evi (Kişisel arşiv)
evi(Kişisel Arşiv)

Görsel 3. Sillede bir Müslüman evi(Kişisel Arşiv)

3.2.2. İbadet Yapıları

Sille’de nüfusa paralel olarak ibadet yapılarının sayısı da artış göstermiştir. Günümüzde cami sayısı kilise sayısından fazladır ancak 19.yy’da yedi cami, yedi kilise bulunduğu bilinmektedir. Kiliselerin hepsi günümüze ulaşmasa da isimlerinin Ahşap Kilise, Arz-ı Seza Niko Kilisesi, Aya Eleni Kilisesi, Aya Hariton(Eflatun Mabedi), Hızır İlyaslık Kilisesi, Küçük Kilise, Panaya Kilisesi olduğu bilinmektedir. Ayrıca mağara yerleşkelerinde de kaya kiliselerine rastlanmıştır.¹⁴

Sille’de camii ve kiliselerin birbirine çok yakın konumlanması dikkat çekicidir. Günümüze ulaşan en önemli Hristiyan yapılarından biri olan Aya Eleni Kilisesi’ne(Görsel 4) 450 metre uzaklıkta bulunan 19.yy yapısı Çay Camii (Görsel 5) buna bir örnektir. Aynı şekilde birbirine 100 metre uzaklıkta bulunan 4 yy’da inşa edilen Sille Şapeli (Görsel 6) ve 19 yy’da yılında yapılmış olan Karataş Camii (Görsel 7) bir diğer örnektir.

¹³ Özönder, H. (1998). Sille: Tarih, kültür, sanat. Konya

¹⁴ Sarıköse, B. (2008). Osmanlı Döneminde Sille Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya

Görsel 4. Çay Camii (Kaynak:Selçuklu Belediyesi)

Görsel 5. Aya Eleni Kilisesi (Kaynak :Selçuklu Belediyesi)

Görsel 6: Sille Şapeli (Kaynak: Selçuklu Belediyesi)¹⁵

Görsel 7: Karataş Camii (Kaynak: Selçuklu Belediyesi)

3.2.3. Diğer Yapılar

Sille’de ibadet ve konut yapıları dışında pek çok önemli yapı bulunmaktadır. Bunlar eğitim yapıları, kamu yapıları, hanlar, hamamlar, kervansaraylar, çeşmeler olarak sıralanabilir. Eğitim yapılarında Müslümanlar genellikle cami ve çevresini gayrimüslimler ise kilise ve çevresini mektep olarak kullanmışlar ve kendilerine ait kurumlarda eğitim vermişlerdir. Mezarlıklarda da benzer şekilde Müslüman ve gayrimüslim olarak ayrılmıştır. Ancak bunun dışındaki pek çok yapı (hanlar, hamamlar, kervansaray, çeşmeler) ortak kullanılmıştır.¹⁶

Özellikle çeşmeler ile ilgili dikkat çekici bazı detaylara rastlanılmaktadır. Dikkatli incelemeler sonucu fark edileceği üzere gayrimüslimler tarafından yapılmış olan çeşmelerde sütun tercih edilmiş ve ağırlıklı olarak tam yuvarlak kemer tipine rastlanılmıştır. Ancak kim tarafından yapıldığı fark etmeksizin çeşmeler tüm Silleliler tarafından kullanılmıştır. Buna benzer olarak Sille Subaşı Hamamı, halk arasında gavur hamamı olarak anılmaktadır ve bir gayrimüslim tarafından yapıldığı söylenmektedir ancak tüm Sillelilere hizmet vermiştir.

¹⁵ Görsel 4-5-6-7 [Dijital Görsel]. Erişim: 13 Eylül 2018, <http://www.selcuklu.bel.tr>

¹⁶ Sarıköse, B. (2008). Osmanlı Döneminde Sille Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya

4.SOYUT KÜLTÜREL MİRAS

4.1.Ticaret ve Zanaat

Sille tarım ve hayvancılık başta olmak üzere çeşitli farklı sanayi dalları da (çömlekçilik, testicilik, halıcılık) varlık göstermektedir. Silleli Sadece Konya’da değil dönemin İzmir, İstanbul, Bursa gibi önemli ticaret merkezlerinde de bilinmektedir.¹⁷ 20.yy’ın başında,18.000 kişi bulunan yerleşke sarraflık, manifaturacılık, inşaatçılık, kunduracılık gibi meslekleri de barındıran 300’e yakın dükkanın bulunduğu önemli bir ticaret merkezidir.

Sille’de mübadele öncesi dönemde çok farklı meslek dalları olup çok sayıda gayrimüslim ve Müslüman esnaf, tüccar, zanaatkar mevcuttur. Toplumun pek çok kesimi zanaat ile ilgilenmektedir. Kız çocuklarının on iki yaşına geldiğinde Rum Türk ayrımı olmaksızın aynı tezgâhın başında halı dokuyarak bütçeye katkı sağlaması da bunun bir göstergesi olmuştur.

*19. yy’da Gayrimüslim meslek dallarından; bir kunduracı, üç madenci, altı yağcı, altı terzi, bir enfiyeci, üç bezirci, üç kürkçü, bir bereci, bir katırcı, üç sığırıcı, bir bakırcı, bir kuyucu, bir berber, bir kalpakçı, iki sarıkçı, bir yorgancı, iki değirmenci, üç ekmekçi, bir yapıcı, iki çerçi, iki kuyumcu, bir boyacı, iki dülger, bir mumcu, iki kalaycı, bir postalıcı, bir boynuzcu, beş basmacı, bir kaymakçı, bir bohçacıya rastlanılmıştır*¹⁸

*Aynı yılda Müslümanlar arasında; Diğer Aşağı mahallede dört berber, bir kasap, bir attar, bir çerçi, bir demirci, bir nalbant, bir yufkacı, bir yemenici, bir kürkçü; Cami-i Cedit Mahallesi’nde iki semerci, bir lüleci; Karataş Mahallesi’nde bir terzi, bir demirci; Cami-i Mormi Mahallesi’nde üç terzi; Cami-i Orta’da iki taşçı, iki semerci, üç keçeci; Aşağı Cami-i şerif Mahallesi’nde bir yemenici, iki nalbant, bir attar, bir kasap, bir demirci, bir kayurmacı, bir saka; Cami-i Kebir Mahallesi’nde üç terzi, iki kasap, bir demirci, bir yemenici, üç berber, bir kahveci, bir köşker, bir mesci, bir dülger, bir nalbant; Cami-i Kârâne’de iki kaymakçı, bir hancı, iki berber vardır*¹⁹

4.2. Dil

Sille’de milliyetçilik akımları öncesinde Rumların Türkçe konuştuğu , milliyetçilik akımları ile birlikte Rumca’nın önem kazandığı bilinmektedir. Anastasia Smirneu’nun anılarında aktardığına göre, babası Hacı Andon 1950’li yıllarda ailesi için vasiyet yazmıştır. Bu yazılar Grek Harfler ile Türkçe yazılmış metinlerdir. “*Karamanlılar olarak bilinen bu Hıristiyanlar Rumca bilmezlerdi. Hacı Andon Türkçe olan bu mektuplarında üzümlere Yunanca bilmediği için Türkçe yazdığını ifade ediyor*“ demiştir.²⁰

Sille de isimleri Arslan, Bayram, Murat, Ayvaz, Karlı, Hızır, Yağmur, gibi Türkçe isimler olan Rumlara da rastlanmış olması Silledeki gayrimüslimlerin de Türkçe konuştuğunu ve Türkler kadar

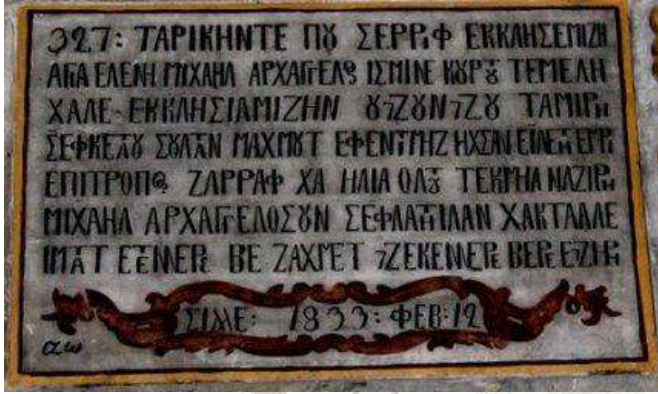
¹⁷ Sarıköse, B. (2008). Osmanlı Döneminde Sille Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,Konya

¹⁸ KŞS Konya Şerhi Sicili (KŞS, no. 148, s. 263-271) Aktaran: Sarıköse, B. (2008). Osmanlı Döneminde Sille Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya

¹⁹ KŞS Konya Şerhi Sicili (KŞS, no. 148, s. 242-254) Aktaran: Sarıköse, B. (2008). Osmanlı Döneminde Sille Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya

²⁰ Bildirici, M. Sille'nin Tarihi Güzellikleri, Konya’da Doğan Ve Lozan Anlaşması İle Yunanistan’a Göç Eden Hacı Anasta'nın Anıları. Erişim:13 Eylül 2018, http://www.mehmetbildirici.com/post_attachment/download?id=61

Türkçe'nin yayılmasında önemli rol oynadığını göstermektedir.²¹ Aya Eleni Kilisenin kapısında bulunan Türkçe kitabe ve Sille Subaşı Hamamı Kitabesi buna bir göstergedir. (Görsel 8)

Görsel 8: Aya Eleni Kilisesi Giriş Kapısı Kitabesi²²
(Kişisel Arşiv)

Görsel 9: Subaşı Hamamı Kitabesi

Yine Eyice'nin Sille'de bulunan Ak Manastırda alakalı “Konya ile Sille arasında Ak Manastır” çalışmasında Konya Ak Manastır (Eflatun Kilisesi) olarak anılan kiliseye ait birçok Grek harfli Türkçe kitabe ele alınmıştır.²³

4.3. Folklor ve Kültür

Silleliler, pek çok gelenek ve göreneklere sahiptir. Gelenek ve görenekler çoğu zaman toplumu birleştirici rol oynamış ve Silleliler tarafından sürdürülerek bugüne kadar ulaşmıştır. Bunların önemli örneklerinden biri de “Barana” ismi verilen mahalli sosyal birliklerdir. Barana, Sille'de birbirine yakın yaşlardaki kişilerin meydana getirdiği topluluktur. Barana mensupları “oda yakma” ya da “oda açma” ismini verdikleri toplantılar düzenler ve her gece bir evde toplanarak vakit geçirirlerdi. Baranalar toplumda birlik beraberliği artırıcı rol oynardı. Bununla birlikte Barana içinde bulunan kişiler birbirinin günlük hayatta işlerine de yardımcı olur, dam kürüme, bahçe budama, meyve sebze toplama gibi işleri birlikte yaparlardı.²⁴

Sille'de yılın farklı zamanlarında halkın her kesiminin içinde bulunduğu eğlenceler düzenlenirdi.. Üzüm bağlarıyla ünlü olan Sille'de bağbozumunda, gayrimüslim ahalinin de katıldığı büyük eğlenceler düzenlenir idi. Bu eğlence “gereği” isim ile anılmaktadır ve tarihinin Frig'lere kadar uzandığı tahmin edilmektedir. *Salnamelerde “Sille bağlarında üzüm mevsimlerinde ahali- i Hristaniye depdebe ve daratla her Pazar, pençsenbih günü müctemian giderek eğlenirlerdi. Şimdi bu âdetleri mensi halde bulunuyor”* denilmektedir.²⁵ Bağbozumunun yanı sıra Hıdırellez, Nevruz gibi günler hem Müslüman hem gayrimüslim halk tarafından kutlanmaktadır. Ancak Müslüman ve Rum

²¹ Sarıköse, B. (2008). Osmanlı Döneminde Sille Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya

²² Onarım Kitabesine göre: “327 tarihinde bu şerif kilisemizi Aghia Eleni Mikhael Arkhangelos adına kurdu. Temeli halen kilisemizin üçüncü tamiri Şevketlu Sultan Mahmut Efendimiz ihsan eyletti emri Epitropos Sarraf Hacı Elia oldu. Tekmil nazırı Mikhael Arkhangelosun şefaati ile Hakte'ala imdat edenlere ve zahmet edenlere vere eciri. 1833” yazmaktadır.

²³ Eyice, S. (1966). Konya ile Sille Arasında Ak Manastır. Şarkiyat, (Sayı:6), 135-180.

²⁴ Özönder, H. (1998). Sille: Tarih, kültür, sanat. Konya

²⁵ Sarıköse, B. (2008). Osmanlı Döneminde Sille Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya

Silleliler Hıdrellezi farklı kutlamaktadır. Rumlar dört gün farklı yerlerde kutlarken, Müslümanlar tek gün kutlamaktadır.²⁶

Kutsal günlerde Müslüman ve gayrimüslimler ortak eğlenceler düzenlerdi. Ramazan aylarında *Rumlar Türklerin yanında bir şey yiyip içmez, Türklerde Rum ayinlerini dikkat ve saygıyla izler ayinler için yapılan hazırlıklara bizzat yardım ederlerdi.*²⁷

Kültürlerin ortak yiyecek-içecek alışverişlerinde bulunmalarıyla Sille mutfağı, önceki medeniyetlerin mutfaklarından (Frig, Roma, Selçuklu, Osmanlı) kültürel özellikler kazanmıştır. Özellikle Osmanlı mutfağının etkisi ile Sille yöresel yemeklerinin çeşit sayısı daha da artmıştır.²⁸

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Sille 1924 yılı Türk-Yunan mübadelesi öncesi dönemde farklı kültür ve medeniyetteki halkların birlikte yaşadığı bir yerleşkedir. Birlikte yaşama kültürü başta yerleşke, mimari doku gibi somut kültür unsurları olmak üzere dil, zanaat, folklor gibi soyut kültüre de yansımıştır. Çeşme, su yolu, köprü, hamam gibi pek çok yapı ortak kullanılmış, hem Müslüman hem gayri Müslimler Sille'yi daha yaşanabilir bir yer kılmak için gayret göstermiştir.

Farklılık ve benzerlikler bağlamında incelenen Sille'de Müslüman ve gayrimüslim halkın hayatın neredeyse hiçbir noktasında keskin hatlar ile birbirinden ayrılmadığı tespit edilmiştir. Silleli Müslüman ve gayrimüslimler arasında hoşgörü ve anlayış temelli ortak bir kültür ve Sillelilik bilinci geliştiği anlaşılmıştır. Sille sahip olduğu kültürel çeşitliliği başka medeniyetler ile etkileşime geçmesi olmasına borçludur. Başka medeniyetlerden beslenmesi ve başka medeniyetleri beslemesinden ötürü, Sille'de çok medeniyetli bir düzen olan açık medeniyet düzeni bulunmaktadır.

1924 yılı Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi öncesinde Sille'de Müslüman ve gayrimüslimler komşuluk, arkadaşlık, hemşehrilik gibi sosyal bağlar çerçevesinde ortak duygu ve bilinç (kolektif uyum) geliştirmişlerdir. Üretilen somut ve soyut kültür ürünleri, geliştirilen ortak duygu ve bilincin en önemli göstergeleri olmuştur. Mübadele sonrası dönemde bir diğer medeniyetin varlık sahasını yitirmesi dolayısıyla etkileşim sona ermiştir ve Türk-Rum birlikteliğinden doğan 'Sille ruhu' yitirilmiştir.

Birlikte yaşama kültürünün yeniden sağlanması yolunda Sille örneği kilit özellik taşımaktadır. Mekanı paylaşan bireyler arasında bulunan sosyal bağlar (komşuluk, arkadaşlık, hemşehrilik) kuvvetlendirilmelidir. Bireyler arasında var olan farklılıklara dengeli yaklaşılmalı, farklılıklar bir üstünlük olmaktan ziyade bireylerin kendisini anlamlandırmasının bir yolu olmalıdır. Bireyler ve medeniyetler arasında hoşgörü, saygı, anlayış temelli bir yaklaşım benimsenmelidir. Öncelikle sosyal hayata yansiyacak olan birlikte yaşama kültürü, Sille örneğinde görüldüğü gibi somut kültüre de katkı sağlayacaktır.

Sille'nin özellikle son dönemde, turistik bir beldeye dönüşmesi sürecinde özgün Sillelilerin günlük yaşantılarına müdahale edilmiştir ve yaşanan bu gelişmeler, özgün Sillelilerin taşınma

²⁶ Bildirici, M. Sille'nin Tarihi Güzellikleri, Konya'da Doğan Ve Lozan Anlaşması İle Yunanistan'a Göç Eden Hacı Anasta'nın Anıları. Erişim:13 Eylül 2018, http://www.mehmetbildirici.com/post_attachment/download?id=61

²⁷ Nehrini İki Kıyısında Yeşeren Dostluk Hikayesi. (2011, April 13). Benim Gazetem. Erişim: 13 Eylül 2018, <http://benimgazetem.blogspot.com/2011/04/nehrini-iki-kysnda-yeseren-dostluk.html>

²⁸ Halıcı, N. (2013). Geçmişin İzleriyle Sille Mutfağı. Konya: Selçuklu Belediyesi Yayınları.

baskısını artırmıştır. Yaşanan baskı nedeniyle Sille'den etrafındaki kent ve yerleşkelere göçler başlamıştır. Gelecek dönemde Sille'de yapılan ve planlanan koruma faaliyetlerinin Özgün Sillelerin yaşam tarzlarına müdahale etmeyecek şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Sille'nin geçmişte olduğu gibi tekrar önemli bir hoşgörü yerleşkesi haline gelmesi için gerekli düzenlemeler dikkatle yapılmalı ve sosyal yapı korunmalıdır.

KAYNAKÇA

1. Bildirici, M. Sille'nin Tarihi Güzellikleri, Konya'da Doğan Ve Lozan Anlaşması İle Yunanistan'a Göç Eden Hacı Anasta'nın Anıları. Erişim:13 Eylül 2018, http://www.mehmetbildirici.com/post_attachment/download?id=61
2. Emiroğlu,F. Ana Hatlarıyla İbn Haldun Düşüncesi Ve Asabiyet Kavamı, Erişim Tarihi: 26.09.2018, <http://www.ilimvemedeniye.com/ana-hatlariyla-ibn-haldun-dusuncesi-ve-asabiyet-kavrami.html>
3. Eyice, S. (1966). Konya ile Sille Arasında Ak Manastır. *Şarkiyat*, (Sayı:6), 135-180.
4. Görsel 4-5-6-7 [Dijital Görsel]. Erişim: 13 Eylül 2018, <http://www.selcuklu.bel.tr>
5. Haldun I.(1988). Mukaddime.Çev: Süleyman Uludağ, İstanbul: Dergâh Yayınları
6. Halıcı, N. (2013). *Geçmişin İzleriyle Sille Mutfağı*. Konya: Selçuklu Belediyesi Yayınları.
7. Kandemir, S. (2017). Komşuluk Ahlakı Bağlamında Birlikte Yaşamın Dini Temeli ,Medeniyet ve Birlikte Yaşama Kültürü. *Birlikte Yaşama Kültürü ve Medeniyet*(s. 426-434). Konya: Türkiye İmam Hatipliler Vakfı Yayınları.
8. KŞS Konya Şeriye Sicili (KŞS, no. 148, s. 263-271) Aktaran: Sarıköse, B. (2008). *Osmanlı Döneminde Sille* Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya
9. KŞS Konya Şeriye Sicili (KŞS, no. 148, s. 242-254) Aktaran: Sarıköse, B. (2008). *Osmanlı Döneminde Sille* Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya
10. Küçükdağ, Y., & Arabacı, C. (2016). *Selçuklular ve Konya*. Konya: Çizgi Kitabevi.
11. Kılınçarslan, M. (2009). Sille'de Komşuluk İlişkileri. *5000 Yıllık Kültür Vadisi*, (Sayı: 3), 17.
12. Nehrin İki Kıyısında Yeşeren Dostluk Hikayesi. (2011, April 13). *Benim Gazetem*. Erişim: 13 Eylül 2018, <http://benimgazetem.blogspot.com/2011/04/nehirin-iki-kysnda-yeseren-dostluk.html>
13. Özönder, H. (1998). *Sille: Tarih, kültür, sanat*. Konya
14. Sarıköse, B. (2008). *Osmanlı Döneminde Sille* Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya
15. Surdirhemi Nahiyesi Arazi Emlak Defteri, Konya İl Özel İdaresi Arşivi, Aktaran: Özönder, H. (1998). *Sille: Tarih, kültür, sanat*. Konya
16. Waters, M., & Cirhinlioğlu, Z. (2008). *Modern sosyoloji kuramları*. İstanbul Gündoğan Yayınları.
17. Şentürk, R. (2006). Medeniyetler Sosyolojisi: Neden Çok Medeniyetli Bir Dünya Düzeni İçin Yeniden İbn Haldûn? *İslam Araştırmaları Dergisi*, (Sayı: 16), 89-121.
18. Şentürk, R. (2009). Açık Medeniyet ve Sosyal İçerme. *Muhafazakâr Düşünce*, (21-22), 41-49.

